

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)
Iisalmen luontomuseo
Kirkkopuistonkatu 9
74100 IISALMI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
Y-tunnus 0758532-0

Itä-Suomen hallinto-oikeus
PL 1744
70101 KUOPIO
ita-suomi.hao@oikeus.fi

Viite: Suomen riistakeskus, Pohjois-Savo, päätös 18.12.2015 2015-1-450-00242-2
METSÄSTYSLAIN 41 A §:N MUKAINEN POIKKEUSLUPA

Valitus Suomen riistakeskuksen Pohjois-Savo suden poikkeuslupapäätöksestä

Vaatimukset

1. Riistakeskuksen päätöksen toimeenpano vailla lainvoimaa olevana tulee viipymättä keskeyttää valituksen käsittelyn ajaksi. Asiassa on katsottava olevan merkitystä sillä, että toimeenpano on luonteeltaan peruuttamaton.
2. Päätös on kumottava metsästyslain (ML) 20. §:n ja EU:n luonnonsuojeludirektiivin 12. ja 16. artiklan vastaisena.

Perustelut

Riistakeskus toteaa päätöksessään s. 13: "Suomen riistakeskus on:

1. rajannut poikkeuslupa-alueen päätöksen liitekartoissa Kiuruvesi-Vieremä raja-alueen ja Marttisenjärven vakiintuneille susireviireille....", "Pyynti on rajoitettu todennetun pentuetoiton perusteella vakiintuneisiin susilaumoihin ja yksittäisiin susiyksilöihin, jotta varmistuttaisiin siitä, että pyynnillä ei ole haitallista vaikutusta suotuisan suojelun tason säilyttämiseen tai sen saavuttamiseen lajin luontaisella levinneisyysalueella. Lisäksi Suomen riistakeskus on todennut Tassu-järjestelmän, Riistavahinkorekisterin tai hakijan antamien tietojen perusteella kyseisten susilaumojen ja susiyksilöiden aiheuttaneen vahinkoja tai ongelmia."

Riistakeskus toteaa siis, että susilaumat ovat vakiintuneita ja aiheuttaneet vahinkoa ja haittaa. ILYY on asiasta toista mieltä.

Vahvistetussa susikannan hoitosuunnitelmassa todetaan, että kannanhoidollisia poikkeuslupia tulee myöntää rajoitetusti vain vakiintuneille susireviireille, joissa on jälkeläistuottoa. Erityisehtona tulee olla, että kannanhoidollisia poikkeuslupia voidaan myöntää vain vakiintuneisiin susilaumoihin, joilla on jälkeläistuottoa ja joista on Tassujärjestelmän kautta kannanseurantatietoa käytettävissä. Poikkeuslupia voidaan myöntää pääsääntöisesti yksi susireviirialuetta kohden. Sellaiselle alueelle, jossa on useita elinvoimaisia lähekkäisiä laumoja, lupia voidaan myöntää kaksi. (http://riista.fi/wp-content/uploads/2013/03/SUSIKANNAN_HOITOSUUNNITELMA.pdf)

Marttisenjärven lauman reviirialue sijoittuu Vieremän pohjoisosiin ja Kajaaniin eteläosiin (1 kannanhoidollinen lupa). Kyseisen lauman alfauroksena on vuonna 2013 pannaotettu susi. Marttisenjärven laumaan syntyi keväällä 2015 viisi pentua, kesällä laumassa oli niiden lisäksi alfapari ja mahdollisesti 1-2 edellisvuotista pentua, ns. lapsenvahtia. Yhteensä siis 7-9 sutta. Tammikuun alkupuolella 2016 laumassa on jäljellä 4 sutta. 17.1.2016 tehtyjen havaintojen mukaan laumaan on kuitenkin palannut 3 sutta ja yhteensä jälihavainnot tehtiin 7 eri yksilöstä. Marttisenjärven laumaan on alkutalvesta lumien tultua kohdistunut jatkuva häirintä Vieremän puolella. Laumaa on jäljitetty säännöllisesti ja ajettu liikkeelle päivälepopaikalta, jonka johdosta lauma on ollut paljon hajallaan. Häirinnästä johtuen lauma on liikkunut epätavallisen paljon asutuksen läheisyydessä loppuvuodesta 2015.

Vuoden 2015 marras- ja joulukuun aikana Marttisenjärven laumaan kohdistui kaksi kertaa poliisin antama poistolupa, jonka johdosta laumasta ammuttiin nuori urossusi. Dna-tutkimuksen valmistuttua varmistuu, oliko Sonkajärven puolella (lähellä Vieremän rajaa) poliisiluvalla ammuttu susi myös Marttisenjärven laumasta. Kyseiseen laumaan on siis kohdistunut metsästys jo neljästi vuoden 2015 aikana; laitton salametsästys helmikuussa, kannanhoidollinen metsästys helmikuussa, poliisilupa marraskuussa, sekä toinen poliisilupa joulukuussa. Kyseisen lauman reviirialueella ei ole tapahtunut yhtään koti- tai tuotantoeläinvahinkoa viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Tuikkeen lauman reviirialue sijoittuu Vieremän, Kiuruveden ja Pyhännän kuntien alueelle (2 kannanhoidollista lupaa). Lauman alfanaaras on Tuike, joka pannaotettiin kevättalvella vuonna 2013. Laumaan syntyi ensimmäinen pentue vuonna 2015. Laumassa on tällä hetkellä 7 sutta, alfapari ja 5 pentua. Lauman reviirialueella ei ole tapahtunut tuotanto- tai kotieläinvahinkoja.

Sen sijaan Tuiketta edeltävä Talas-lauman aikana reviirillä tapahtui lammas- ja koiravahinkoja. Viimeisin vahinko lienee vuonna 2012 tapahtunut koiravahinko.

Näiden tietojen perusteella ko. susilaumoja ei voida pitää vakiintuneina. Tuikkeen laumalla on takana vasta 1 onnistunut lisääntymiskausi.

Suden aiheuttama vahinko

Riistakeskus perustelee lupaa mm. seuraavasti, s. 3: 2) viljelmille, karjankasvatukselle, metsätaloudelle, kalataloudelle, porotaloudelle, vesistöille tai muulle omaisuudelle aiheutuvan erityisen merkittävän vahingon ehkäisemiseksi". **Kuitenkaan kyseisten laumojen reviirialueilla ei ole tapahtunut yhtään koti- tai tuotantoeläinvahinkoa poislukien Talas-lauma** (kts. edellä).

Päätöksessä vedotaan maatalouteen aiheutuviin vahinkoihin, s. 3 ja poikkeuslupahakemuksessa vedotaan mm. seuraavasti: "Alueellamme on voimakasta karjankasvatusta ja susireviirialueella laidunkausi keskeytettiin karjankasvattajien toimesta, kun ensimmäiset susien tappamat hirvenraadot löytyivät asutusten lähietäisyydeltä. Alueemme on pitkään toiminut susikannan kasvatuspaikkana ja nyt laumoja on jo liikaa, mikäli kantaa ei rajoiteta se uhkaa jo alueella asuvien ihmisten harrastus ja elinkeinotoimintaa."

Tässä on selvästi laiminlyöty mahdollisuudet vahinkojen ennaltaehkäisemiseen esimerkiksi pystyttämällä pedoilta suojaavat aidat, vaikka asia olisi hoidettavissa valtion kustannuksella.

Susikannan kasvu

Hakija vetoaa myös susikannan kasvuun, s. 1: "Perusteena säilyttää susien ihmisarkuus sekä susikannan kasvun rajoittaminen". ILLY haluaa humauttaa, että susikantaa on vähennetty riittävästi. Marttisenjärven laumaa on verotettu salametsästyksellä ja useammalla poliisiluvalla (yht. 3-4) vuonna 2015. On huomioitava myös se, että susikantaa tulee jatkossa pienentämään jo myönnetty kannanhoidolliset luvat (1+2 kpl).

Sosiaaliset vaikutukset

Riistakeskus toteaa päätöksessä myös seuraavaa, s. 11: "Taloudellisten vaikutusten lisäksi susien olemassa olosta seuraa lukuisia sosiaalisia vaikutuksia, joista vain harvaa voidaan kuvailla positiiviseksi. Sudet voivat liikkua hyvin lähellä asutusta, mikä saattaa aiheuttaa pelkoa alueen ihmisissä." ILYY:n saamien tietojen perusteella susia on jatkuvasti häiritty ja ajettu hajalleen. Marttisenjärven lauma onkin liikkunut epätavallisen paljon asutuksen läheisyydessä loppuvuodesta 2015. Riistakeskus ei ole päätöksessään selvittänyt miten häirintä saataisiin vähäisemmäksi. Se tyytyy vain toteamaan, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei löydy. Näyttää siltä, että häirintä ja salametsästys saavat aikaan susien hakeutumisen ihmisten pihoihin. Mikä taas puolestaan aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta.

EU:n kanta

EU-tuomioistuimessa ratkaistussa asiassa C-342/05 Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Suomen tasavalta edellytetään suden luontodirektiivissä määritellystä rauhoituksesta poikkeamisen edellyttävän erityisen merkittävää haittaa tai vahinkoa aiheuttaneen suden yksilöintiä. Vahinkoja ennaltaehkäisevänä menettelynä poikkeusluvan käyttäminen ei ole sallittua.

Täytäntöönpano ja objektiivisuus

Suomen riistakeskus on perustellut päätöksen täytäntöönpanoa ennen lainvoimaa seuraavasti: "Tämä Suomen riistakeskuksen päätös voidaan panna täytäntöön Päätös -kohdassa mainitun ajanjakson alusta lukien muutoksenhausta huolimatta riistahallintolain (158/2011) 31 §:n 2 momentin nojalla. Muutoksenhakuviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon."

Oikeuskanslerin virasto on ratkaisussaan Dnro OKV/931/1/2012 todennut riistakeskuksen 31 §:n 2 momentin soveltamista koskevassa asiassa mm. seuraavaa: "Julkisen vallan on perustuslain 22 § huomioon ottaen turvattava perusoikeuksien eli tässä oikeusturvan toteutuminen. Oikeusturvaan sisältyvä valitusoikeuden täysimääräinen käyttäminen tulee turvata hallinnollisin keinoin sekä tarvittaessa lainsäädännöllisin toimin. Myös hallintolain 6 § asettaa hallinnolle objektiivisuusvaatimuksen ja -tavoitteen, joka tässä tapauksessa tarkoittaa viranomaisten toimintaan kohdistuvan luottamuksen turvaamista siten, että hallinnossa asioivat ja myös lainmukaista muutoksenhakuoikeutta käyttävät tahot voivat luottaa paitsi oikeussuojajärjestelmän myös hallinnon toimivuuteen."

Perusteluissaan riistakeskus on nojannut selkeästi vain tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Oikeuskanslerin ratkaisussa ja sen sisältämässä ohjeessa sen sijaan korostetaan oikeusharkinnan ensisijaisuutta.

Luvan voimaanastuminen ja täytäntöönpano välittömästi päätöksentekoa seuraavana tai sitä seuraavana päivänä loukkaa oleellisesti valitusmahdollisuuden täysipainoista käyttämistä. Myös asian luonne peruuttamattomana toimenpiteenä on omiaan tekemään valituksesta käytännössä merkityksettömän.

Alue, jota päätös koskee, on suden suotuisan suojelutason säilyttämisen kannalta erityisen arvokas laajalti erämaisena ja harvaan asuttuna. Sen luontaisempia levinneisyysalueita on vaikea Ylä-Savosta löytää. Kyseiset reviirit ovat merkittäviä suden dispersaalin (levittäytymisen) kannalta.

Iisalmessa 18.1.2016

Jarmo Yliluoma
puheenjohtaja

Jukka Väre
sihteeri